

Nr 1962

av herr Strömberg i Botkyrka m. fl.
med anledning av propositionen 1975:26 om riktlinjer för invandrar- och minoritetspolitiken m. m.

Inledning

Propositionen innehåller mycket litet i form av förslag till anslag eller konkreta åtgärder. Den ekonomiska ram som propositionen rör sig inom är inte högre än ca 5 milj. kr. I stället hänvisas till ett antal pågående utredningar och arbetsgrupper. Totalt kommer cirka tio olika offentliga utredningar och lika många delegationer och arbetsgrupper att fortsätta att bereda invandrarfrågor. Önskvärt hade varit att riksdagen nu i större utsträckning fattat konkreta förslag att ta ställning till.

I propositionen preciseras dock en lång rad mål för invandrapolitiken. De baseras i stort sett på de riktlinjer som dragits upp av invandrarutredningen. Vi har ingen invändning mot dessa principiella mål. De måste nu fogas upp av reellt reformarbete.

Invandringens storlek

Antalet invandrare i Sverige är f. n. ca 650 000. Av dessa har omkring 250 000 blivit svenska medborgare. Invandrarna utgör också en betydande del av rikets befolkning (ca 8 %). Regionalt är bilden mycket splittrad. I vissa industrisamhällen och förortskommuner är andelen mycket hög, under det att den på landsbygden ofta är låg.

Under efterkrigstiden har invandringen från övriga nordiska länder, främst Finland, dominerat. Efter 1965 har invandringen från Sydeuropa ökat, och denna utveckling har förstärkts under de sista åren. Genom ökningen från utomeuropeiska länder har religiösa, sociala och kulturella problem aktualiserats på ett helt annat sätt än tidigare.

Av statistiska uppgifter framgår att de i Sverige bosatta utländska medborgarna genomsnittligt är betydligt yngre än den svenska befolkningen. Ungefär 30 % av invandrarna är barn och ungdom.

Arbetsmarknadsfrågor

I invandrarutredningens uppdrag ingick inte att pröva problem om invandringens omfattning och riktning samt reglerna för invandring i Sverige. Vi anser att de riktlinjer som statsmakterna tidigare slagit fast skall fullföljas. De invandrare som kommer till Sverige skall ha möjlighet att leva på samma standard som den inhemska befolkningen.

I proposition 1975:45 angående riktlinjer för arbetsmarknadsutbild-

ningen föreslas att den undervisning i svenska som anordnas i samband med arbetsmarknadsutbildning också skall inrymma svenska fackuttryck, innebörden av skyddsföreskrifter m. m. Vi finner detta förslag angeläget.

I samma proposition har också föreslagits möjligheter till individuell förlängning av svensk undervisning vid arbetsmarknadsutbildning. Dessa förslag överensstämmer med motionen 1975:1736 från folkpartiet till innevarande riksmöte.

I den nu aktuella propositionen anmäls att 1974 års utredning om en allmän arbetslöshetsförsäkring fattat tilläggsdirektiv med uppdrag att undersöka invandranas särskilda problem i vad avser arbetslöshetsförsäkringarna. Riksdagen har tidigare uttalat att arbetslöshetsförsäkringen skall vara allmän, dvs. gälla för alla som vill ha ett arbete.

Vi förutsätter att denna princip också kommer att gälla invandrarna. Riksdagen bör understryka denna önskan i ett särskilt uttalande.

Sociala frågor

Rätten till folkpension är förbehållen svenska medborgare och i princip beroende av bosättning i landet. Enligt särskild överenskommelse kan nordiska medborgare under vissa förhållanden få folkpension. Konventioner finns också med några andra länder. En del invandrare saknar dock folkpension. Invandrarna saknar också möjlighet att få behålla folkpensionen när de återvänder till hemlandet.

Invandrarna upplever ofta dessa förhållanden som en stor orättvisa. Vi vill understryka att vi finner det angeläget att de förhandlingar och överväganden som f. n. sker leder till att dessa frågor får en för invandrarna positiv lösning.

Bosättningslaneutredningens betänkande remissbehandlas f. n. För att underlätta invandranas anpassning under den första tiden i landet är det önskvärt att de får en bra bostad och möjligheter att skaffa lämpligt bohag. Vi anser det därför angeläget att invandrarna får möjlighet att få bosättningslan redan vid bosättningen i Sverige.

Invandrarna kommer under den första tiden i Sverige ofta i kontakt med olika myndigheter. Spraksvarigheter och bristande kännedom om svenska förhållanden kan lätt orsaka svarigheter och missförstånd. Även om det finns möjligheter att anlita tolk är det önskvärt att myndigheter som kommer i kontakt med invandrarna söker skaffa personal som behärskar de vanligaste invandraspraken.

Lika angeläget är att kommunala och landstingskommunala institutioner, som t. ex. socialnämnder och sjukvårdsinrättningar, söker öka tillgången på sprakkunnig personal.

Kulturfrågor

Många invandrare har en helt annan kulturell bakgrund än den svenska. Särskilt stora blir skillnaderna för dem som kommer från

avlägsna länder med annan religion. Den anpassning som fordras för ett varaktigt boende i Sverige utgör intet hinder för att invandrarnas kulturella avvikelser skall ses som ett berikande och välkommet inslag i vart samhälle. Samhället måste anse det som en angelägen uppgift att ge invandrarna möjligheter att bevara och utveckla det egna kulturarvet.

De särskilda insatser som föreslas för en upprustning av bibliotekens bestånd av litteratur på minoritetsspråk är välkomna. Anslaget storlek, 1,7 milj. kr., måste dock ses mot bakgrunden av det stora behovet och prisstegringen på böcker. En förutsättning att denna låga summa kan accepteras är att den återkommer arligen.

I särskild proposition 1975:13 har förslag lagts att inrätta lokalradio. Fördraganden anför att sändningar på invandrarspråk bör ingå i verksamheten. Vi finner detta angeläget. Sändningar på olika invandrarspråk bör kunna ske över de stationer som når större grupper av lyssnare. Inligt vår uppfattning blir denna särskilda uppgift så arbetskrävande att den kräver en extra personalinsats. Berörda redaktioner bör därför förstärkas med sprakkunniga journalister. Riksdagen bör ge regeringen detta till känna. På grund av det stora antal människor som nas via radio och TV är dessa medier särskilt viktiga. Sändningarna på invandrarspråk har ökat under senare år. De positiva erfarenheterna av dessa program bör vara av stort värde för radioutredningen som skall behandla program på minoritetsspråk i ljudradions rikssändningar och i televisionen.

Vissa dagliga tidningar, som utges i regioner med hög procent invandrare, inför dagligen eller varannan dag nyhetssammanfattningar m. m. på främmande språk.

De extra kostnader som detta medför kan för redan ekonomiskt ansträngda tidningar utgöra en stor belastning.

Svenska kulturtidskrifter kan få ett särskilt stöd för att säkerställa utgivningen. Någon motsvarande ekonomisk hjälp ges ej till kulturtidskrifter utgivna på invandrarspråk.

Folkpartiet har länge försökt ta bort den orättvisa som ligger i att dagstidningar utgivna på invandrarspråk ej får presstöd. Vi anser det helt nödvändigt att denna orättvisa avskaffas.

Mot bakgrund av ovan redovisade skäl föreslar vi att riksdagen uttalar att tidningar och tidskrifter utgivna på invandrarspråk skall erhålla samma stöd som om de utkommit på svenska språket.

Utbildningsfrågor

De för invandrarna mest aktuella utbildningsfrågorna finns i grundskolan och gymnasieskolan. Ca 63 000 barn med utländskt medborgarskap är i skolpliktig ålder. Dessutom har ett okänt antal barn blivit svenska medborgare. Genom den ökade invandringen från mera avlägsna länder har elevvärdan i skolor med stor andel invandrare kommit alltmer i blickpunkten. Brytningen mellan olika kulturer och religioner skapar lätt svåra anpassningsproblem.

Genom ett tidigare beslut har alla frågor som rör undervisningen av invandrarbarn överlämnats till en särskild arbetsgrupp. Skäl finns för en sådan beredning, men vi finner det angeläget att gruppen arbetar skyndsamt.

I folktopartimotionen nr 1418 till innevarande riksmöte har behandlats frågor i samband med undervisning av invandrare som är analfabeter. Vi förutsätter att regeringen, så snart den inom SÖ verksamma arbetsgruppen kommit med underlag, lägger förslag för riksdagens prövning.

I samband med behandlingen av utbildningsutskottets betänkande 1975:14 begärde riksdagen för andra gången att regeringen skall lägga ett samlat förslag till åtgärder för att förbättra svenskundervisningen för icke anställda invandrare. Större delen av denna grupp utgöres av hemarbetande kvinnor. Vi utgår ifrån att regeringen nu snarast vidtar de av riksdagen för andra gången begärda åtgärderna.

Riksdagen har i ar bifallit en motion från bl. a. folkpartiet om ändrad poängberäkning i grundskolan i vad avser invandrare. Dock återstår inom skolområdet fortfarande ett antal områden där frågan om statsbidrag till kommunala invandrarfunktioner måste lösas. Detta gäller också en rad andra kommunala områden, t. ex. invandrarbyråer. Den i propositionen aviserade översynen av statsbidrag till kommunerna för verksamhet bland invandrare bör snarast komma till stånd. Riksdagen bör ge regeringen detta till känna.

Föreningar och trossamfund

Propositionen förordar att bidrag till invandrar- och minoritetsorganisationer skall kunna utgå efter vissa regler. Vi vill understryka att eventuella gränser för medlemstal ej bör sättas. Många invandrargrupper är sma. Under förutsättning att organisationer är att anse som riksorganisation bör bidrag utgå.

I propositionen föreslås att invandrar- och minoritetsorganisationer, trossamfund och svenska organisationer skall kunna få statsbidrag för avgränsade projekt som främjar invandrarnas sociala och kulturella situation. Kommunerna föreslås vidare kunna få bidrag till projektverksamhet av försökskaraktär.

Dessa anslag bör kunna fylla angelägna behov. Det är viktigt att dessa medel ej detaljregleras utan ger de organisationer och kommuner som får projektbidrag möjlighet att låta lokala initiativ och idéer komma till uttryck. På så sätt kan värdefulla erfarenheter vinnas och projektverksamheten få en vidare utformning.

Medborgarskap

En särskild utredning arbetar f. n. med frågor om rösträtt och valbarhet för invandrare vid kommunala val. Det är angeläget att denna fråga löses i god tid före nästa val.

Folkpartiet har i flera motioner tidigare år begärt en översyn av reglerna för svenskt medborgarskap. Enligt vår uppfattning är det önskvärt att avkorta den vistelsetid i landet som fordras för svenskt medborgarskap.

Riksdagen bör hos regeringen begära ett sådant förslag.

Information

Invandartidningen spelar en stor roll vid förmedling av samhällsinformation till invandrare. Stiftelsen Invandartidningen föreslås för budgetåret 1975/76 få ett anslag på 1,5 Mkr. Beloppets storlek överensstämmer med invandrarutredningens förslag. Sedan utredningen lade sitt betänkande har emellertid kostnadsökningen för pressen varit betydande. Anslaget bör därför höjas i takt med kostnadsstegringen för att möjliggöra en utgivning i avsedd omfattning. Vi föreslår därför att anslaget till Stiftelsen Invandartidningen höjs till 2 Mkr.

Hemställen

Med hänvisning till vad ovan anförts hemställes

1. att riksdagen uttalar att principen om att en kommande arbetslöshetsförsäkring skall vara allmän också skall avse invandrare,
2. att riksdagen uttalar att de lokalradioredaktioner som skall sända på invandrarpråken erhåller särskild personell förstärkning,
3. att riksdagen uttalar att tidningar och tidskrifter utgivna på invandrarpråk skall erhålla samma stöd som om de utkommit på svenska språket,
4. att riksdagen ger regeringen till känna att en översyn bör göras i vad avser statsbidrag till kommunala invandrarfunktioner,
5. att riksdagen hos regeringen begär förslag om avkortning av vistelsetiden i riket för att erhålla svenskt medborgarskap,
6. att Stiftelsen Invandartidningen får ett anslag av 2 Mkr.

Stockholm den 1 april 1975

K.-E. STRÖMBERG (fp)
i Botkyrka

ELVER JONSSON (fp)
i Alingsås

VALDO CARLSTRÖM (fp)